

Handläggare
Beatrice Hasani
Telefon: 08-508 24267

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Offentliga rum - förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin

- svar på remiss

Förvaltningens förslag till beslut

Nämnden beslutar att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Avdelningschef

Sammanfattning

Trafikkontorets förslag till komplettering till Framkomlighetsstrategin – Offentliga rum är ute på remiss. I dokumentet förslås fem planeringsprinciper och en handlingsplan med tolv åtgärder. Förvaltningen ställer sig positiv till kompletteringen och lyfter vissa frågor som är viktiga att beakta, däribland resursfördelning och rådighet över ytterstadens offentliga rum.

Ärendet

Stockholm växer och staden ska byggas på ett sätt som minimerar behovet av att resa, som möjliggör fler resor med cykel och gång och som stödjer en kapacitetsstark och frekvent kollektivtrafik. Framkomlighetsstrategin beskriver hur utrymmet på stadens gator behöver fördelas för att kunna möta ökad efterfrågan på resande och ett växande behov av attraktiva offentliga miljöer.

Arbetet med att förverkliga Framkomlighetsstrategins intentioner i gatumiljöer har visat på ett behov av en helhetssyn på det offentliga rummets alla funktioner. Framkomlighetsstrategins starka fokus på rörelse behöver kompletteras med resonemang om andra funktioner som vistelse och stadsliv.

Av det skälet har trafikkontoret tagit fram ett förslag till komplettering till Framkomlighetsstrategin –Offentliga rum. I dokumentet föreslås fem planeringsprinciper och en handlingsplan där tolv åtgärder presenteras.

Planeringsprinciperna för vistelse:

1. Planeringen ska stärka gatans roll som vistelseplats.
2. Ett nätverk av offentliga rum ska binda samman stadens olika delar.
3. Kvaliteten i det offentliga rummet ska höjas i hela staden.
4. Stadens offentliga rum ska leva hela året.
5. Utformningen av det offentliga rummet ska underlätta flexibel användning.

Handlingsplan 2018-2023:

1. Identifiera nätverk med sammanhängande stråk för vistelse och gång samt peka ut stråkens olika funktioner.
2. Ta fram karta med platser och stråk som bör utvecklas för ökad trygghet och mer stadsliv utifrån de lokala utvecklingsprogrammen samt identifiera synergier med gångplan, cykelplan med flera för att kunna prioritera angelägna projekt på kort och medellång sikt.
3. Se över möjligheten att införa fler permanenta gågator.
4. Förbättra samverkan inom trafikkontoret samt med övriga berörda förvaltningar för att gemensamt utveckla de offentliga rummen i staden.
5. Utbildningsinsatser för att höja medvetenheten på trafikkontoret om vistelsekvaliteter och betydelsen av attraktiva offentliga rum.
6. Identifiera 30-gator där uteserveringar i parkeringsraden är att föredra framför placering på gångbanan.
7. Genomför minst två pilotprojekt för att skapa nya vistelseytor/torgytor i gaturummet genom att använda målning och tillfällig möblering som test före en eventuell permanent ombyggnad.
8. Genomför minst ett pilotprojekt om att avsätta ytor för medborgarinitiativ som t ex odling och/eller andra aktiviteter.
9. Inventera öde och inaktiva platser samt genomför tillfälliga tillägg för att öka stadsliv i minst en pilotstadsdel i innerstaden och en i ytterstaden.
10. Ta fram checklista för vistelsekvalitet och trygghet i projekt för stöd i planering och granskning.

11. Utveckla rutiner för uppföljning av kvalitet på den offentliga miljön i så väl trafikkontorets egna projekt som i nya stadsbyggnadsprojekt.
12. Testa att genomföra vistelseinventeringar i minst fem projekt.

Trafikkontoret är i första hand intresserat av att få svar på följande fem frågor om "Offentliga rum – förslag på komplettering till Framkomlighetsstrategin":

- Är det rätt planeringsprinciper eller saknas något perspektiv?
- Hur ser ni på de valda åtgärdsområdena och aktiviteterna i handlingsplanen?
- Har ni idéer om hur tillfälliga åtgärder kan användas för att göra stadsrummet mer attraktivt att vistas i?
- Har ni idéer om hur offentliga rum kan leva mer under hela året?
- Bedriver ni eget arbete som är bra för trafikkontoret att känna till i arbetet med handlingsplanen?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Stadsutveckling och medborgarservice.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till en komplettering av Framkomlighetsstrategin och förslaget som är på remiss och besvarar de fem frågorna ovan, men först några allmänna synpunkter:

Förvaltningen vill lyfta att det finns planeringsdokument och satsningar sedan tidigare, bland annat riktlinjer för idéburen stadsförbättring och trafikkontorets koncept Levande Stockholm, att beakta och dra lärdom av i framtagandet av en komplettering av framkomlighetsstrategin. Om trafikkontoret har för avsikt att arbeta mer ambitiöst än idag med stadens offentliga rum måste resurser för projektledning och dialog med invånare avsättas.

Förvaltningen vill också lyfta frågan om rådighet i ytterstadens offentliga rum. Trafikkontoret ansvarar för gator, torg och vissa cykelstråk. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för övriga offentliga rum. Behoven i inner- och ytterstaden ser olika ut, de offentliga rummen som behöver levandegöras är olika i stadens olika delar.

Satsningar och investeringar kopplat till de strategier och den handlingsplan som presenteras måste ske även på de offentliga rum som ligger inom stadsdelsförvaltningarnas ansvarsområde, och resurser behöver tillföras för ändamålet.

I ytterstaden där det är glesare än i innerstaden mellan olika målpunkter krävs att nya permanenta målpunkter skapas i de stråk som enligt dokumentet ska identifieras och utvecklas. En del av dessa målpunkter som behöver utvecklas i ytterstaden behöver kunna erbjuda faciliteter (till exempel väderskydd och toaletter) och möjlighet att köpa något att äta och dricka. Målpunkter utan sådana faciliteter är, framförallt ur ett tillgänglighets-, äldre- och barnperspektiv, annars inte möjliga att uppehålla sig vid längre stunder. Ett förslag till en sådan målpunkt som lyfts i Skärholmens lokala utvecklingsprogram är en 4-H-gård. Förvaltningen uppmanar trafikkontoret att tillsammans med stadsdelsförvaltningen utreda plats och investering för en sådan målpunkt i Skärholmens stadsdelsområde, också som ett sätt att tillgängliggöra Sätterskogens naturreservat, vilket är ett uppdrag i budget.

Förvaltningen vill också lyfta "Rolighetsteorin" som inspiration till satsningar i stadens offentliga rum. Rolighetsteorin handlar om att det inte behöver vara svårare än att göra saker och ting lite roligare för att få till förändringar till det bättre. Ett antal projekt har genomförts i Stockholm tidigare, och förvaltningen vill uppmuntra att initiera eller möjliggöra fler sådana projekt. På <http://www.rolighetsteorin.se/> går det att se tidigare projekt och läsa om begreppet.

Nedan följer svar på de fem frågorna:

1. Är det rätt planeringsprinciper eller saknas något perspektiv?

Förvaltningen vill lyfta in barn-, jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiven i planeringsprinciperna för vistelse. Det är viktigt att staden har de perspektiven med från början.

Vad gäller punkten "kvaliteten i det offentliga rummet ska höjas i hela staden," anser förvaltningen att bostadsbyggandet kommer möjliggöra utveckling och kvalitetshöjning, men ser även några utmaningar som bör bevakas. Detta är inte trafikkontorets ansvarsområde men i en strategi för offentliga rum behöver samtliga förvaltningars uppdrag beaktas:

- Staden måste säkerställa att tillräckliga resurser avsätts för allmän platsmark vid stadsutveckling. Dessa medel har en tendens att ätas upp av oförutsedda utgifter för andra investeringar.

Förvaltningen menar att resurser från delar av staden där markpriserna är höga bör omfördelas till delar av staden där markpriserna är lägre eftersom dagens system leder till mindre resurser och sämre kvalitet på utvecklingen av allmän platsmark i ytterstaden än i innerstaden.

Ett exempel på omfördelning av resurser är konstprojektet i Vårberg som pågår just nu, med medel från stadsutveckling i Hagastaden.

- Befintliga platser som inte kommer bebyggas behöver också kvalitetshöjas, dessa får inte glömmas eller prioriteras bort i tron att bostadsbyggandet kommer att tillgodose allas behov.
- Dessutom behöver staden ställa krav på byggaktörer vid markanvisningar kring avgränsningar av mark så att det är tydligt vad som är privat mark och vad som är offentligt.

Förvaltningen vill även lyfta fram utmaningar med offentliga rum där invånare måste passera privatägda rum. I vissa fall upplevs dessa privatägda rum som otrygga, exempelvis utgångar från tunnelbanan genom centrum. Samverkan med fastighetsägare är central i denna fråga.

2. Hur ser ni på de valda åtgärdsområdena och aktiviteterna i handlingsplanen?

Förvaltningen saknar tillgänglighetsaspekten i handlingsplanen. I stadens gemensamma brukarundersökning är det många av personerna med insatser enligt LSS som inte upplever att deras stadsmiljö är tillgänglig eller trygg. Det byggs fortfarande otillgängligt, uteserveringar med mera tillåts på ett sätt som leder till dålig framkomlighet för personer med funktionsnedsättning. När tillfälliga möbleringar sätts upp kan det vara svårt för personer med funktionsnedsättning att ta sig fram och förändringar i stadsmiljön kan skapa otydlighet och minska orienterbarheten om inte detta perspektiv beaktas.. Därför är det viktigt att under rubriken ”utveckla metoder för uppföljning och mätning av vistelsevärden” säkerställa tillgänglighetsperspektivet, och att detta sker i samverkan med den berörda målgruppen.

Råd för funktionshinderfrågor att samverka med finns kopplade till bland annat stadens stadsdelsförvaltningar, där dessa också har kunskap om lokala behov.

Förvaltningen skulle vilja ingå som pilotstadsdel i det som avser punkt nio ”inventera öde och inaktiva platser samt genomför tillfälliga tillägg för att öka stadsliv...” Sommaren 2017 genomfördes ett projekt med stadsodling på Bredholmstorget i Skärholmen med syfte att aktivera platsen. Projektet var ett samarbete mellan trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen. Förvaltningen har för avsikt att utveckla arbetet med stadsodling men ser ett stort behov av utökad samverkan med andra förvaltningar.

Förvaltningen ser också att det är en brist om resurser bara avsätts för investering. Med medel för drift finns möjlighet att till exempel kombinera investeringar med ferieanställningar som drifrar och informerar samt ordnar aktiviteter kopplat till platsen som ska aktiveras. Särskilt i den glesare befolkade ytterstaden kan det vara helt nödvändigt att staden också genomför aktiviteter för att få önskad effekt av en investering.

Förvaltningen ser även positivt på att genomföra vistelseinventeringar och ingår gärna i ett sådant projekt.

- 3. Har ni idéer om hur tillfälliga åtgärder kan användas för att göra stadsrummet mer attraktivt att vistas i?**
- 4. Har ni idéer om hur offentliga rum kan leva mer under hela året?**

Följande idéer är ett axplock av sådant som gjorts, diskuterats eller föreslagits på stadsdelsförvaltningen under de senaste åren;

- Vid en investering i en plats, anlägg också mobila laddplatser för telefoner, datorer m m.
- Placera ut ljusslingor i träd mellan oktober-mars, även på andra platser än stadens torg.
- Placera ut ljusduschar (ljusterapi) på gator och torg.
- Ställ ut konstinstallationer i parker.
- Placera ut färgglada Big Bellys.
- Installera vattenkranar.
- Placera ut konst som det går att sitta/klättra på.
- Anlägg skridskobanor där så är möjligt, börja med Skärholmstorget.
- Sommartid, anlägg disco-rullskridskobana.

- Placera ut pussel som ska lösas, exempelvis en stor Rubiks kub.
- Placera ut schackspel och andra spel på torg.
- Placera ut hammockar och hängmattor.
- Belysning i gångtunnlar dygnet runt.
- ”Klistermärken” eller annan märkning på marken som nudgar (nudging är ett begrepp för att med små medel påverka människors beteende eller upplevelse av något) till olika saker, exempelvis papperskorgar, naturreservat, parker.
- Fler bilfria stråk.
- Fler sittplatser av olika slag (stolar, soffor, bänkar).
- Parkbänkar som formgivits av invånare, som en kombination mellan sittplats och konstverk.
- Tydliga och synliga skyltar som markerar offentliga platser som kan vara bra att känna till.
- Samverka med civilsamhället för att möjliggöra tillfällig konst i den offentliga miljön, till exempel genom att möjliggöra för konst med garn.
- Placera ut små scener som invånare kan nyttja (ungefär som Speaker’s Corner).
- Placera ut musikspelande bänkar.
- Måla om trappor till pianotangenter eller xylofon, till exempel som gjorts vid Odenplan tidigare.
- Samverka med och förstärk med investeringar de lokala initiativ som aktiverar de offentliga rummen. I Skärholmen till exempel 127-festivalen, områdesdagar, stadsodlingsinitiativ med mera.
- Sist men inte minst - utred möjligheterna till inomhusparker i Stockholm. Arkitektkontoret Utopia har presenterat en idé om en inomhuspark vid S:t Eriksplan i Stockholm. En satsning på icke-kommersiella inomhusparker skulle tillföra en helt ny typ av offentligt rum till staden, och göra staden levande större delen av året än idag.

5. Bedriver ni eget arbete som är bra för trafikkontoret att känna till i arbetet med handlingsplanen?

Sommaren 2017 genomförde förvaltningen tillsammans med Levande Stockholm en pop-up-park i Skärholmen. Utöver det anlades stadsodling på ett torg som är inaktivt och upplevs som otryggt. Konceptet Levande Stockholm behöver ses över för att bättre än idag motsvara ytterstadens förutsättningar och behov. Konceptet är fortfarande anpassat för innerstadens förutsättningar.

Förvaltningen avser utöka stadsodlingen under 2018 i samverkan med trafikkontoret genom medel från Grönare Stockholm och medel som söks från Boverket. Om medel tillsätts planeras stadsodling i samtliga fyra stadsdelar.

Förvaltningen kommer även att arbeta vidare med att tillgängliggöra Sätterskogens naturreservat för fler invånare, bland annat med starkare målpunkter och en högkvalitativ, trygg naturmiljö.

Bilagor

1. Förslag Offentliga rum
2. Remissbrev Offentliga rum